

Skamenjeni

ČASOVI

Zima bi zločesta. Do kraja. Bi i neobična. Nesvakidašnja.
Prijavi, pišljivi snijeg se dugo turniakao po krezubim vrhovima poput sablasti koja je prijetila, ali nije dolazila. Činilo se da svakog jutra polazi, da se spusti i prošara, da zastre narogušene drvljanike ispred kamenih kućeraka i kućista. Nije mogao. Ili: nije smio. Hod mu je bio korak više naslućen nego učinjen, svakog trenutka spreman na uzmak.

Vidio je: nema spuštanja u kamenu putotinu iz koje su se izvijale pletenice dima, rasplijetale se, rasturale i utkivale u sivu, staklenu, smrznuto mirnu sliku kamenog podneblja.

Bolesnijeg decembra ovđe nije dolazio. Ovaj je sve prevršio. Ostavio je prijavi kožuh visoko na brdima. Sažalio se na čivitno nebo što se naslonilo na njih.

Ranije je dolazio surov.
Pucao je kamen od njegove ljutine, snage i zdravlja.

U Vrelima tišina nikad nije ovako carovala. U sumrak jedan iznenadno zacijukaše puške. Reska lomljiva potraja. Kao da su krekale kosti nevidljivog brijege pod nevidjenom težinom. Provalija je negodovala glasnim, protestnim ehom. Puna je ona odjeka. Uvijek spremna da zagojati vazduh njima.

Odjeci se sudariše. Umriješe. Nastade zloslužno iščekivanje. Razgovor se pretopio u šapat. Ni djeca niješta bila uobičajeno glasna.

Vratili se vojnici pod šlemovima. Bilo ih je manje. Koraćali su u grupi. Čvrsto zbijeni. Kao ovece kad traže hladu, jedna pod drugom. Krv im je kapala iz očiju.

Zene se skupiše u kući na preslu. Načetiše se oko vatre: crne i mišave. Sjenke su stražarile i vrzmale se po zidovima. Mrak je nasrtljivo navaljivao. Hvatao je vatrnu, pa onda općen uzmicao.

Kome se nočas ugasilo?
Ispuni ih slutnja. Pritiskivala je udružena s mrakom: njih, jezik, kuću i vatrnu. Jezik je htio da se otme, da se razveže. Ipak, odgovora nije bilo: smrzoa se. To je i dobro. Srču bi se nekom na glavu. Zgromic ga.

U pojati ispod brijege je izdisao devetogodišnjak.

Tifus je došao i svako je čekao kad će nečujno, bez kucanja ući kod njega, sjeti pored ognjišta ili se zgučiti negdje: nevidljiv, neuhvatljiv i nesalomljiv. Cekajući priliku.

Maloumni sporonogi Velisa je ponavljao i ubjedjivo: „Zli petak je došao agama, ja im kažem, ja Veliša Tokov“. Podizao je čvorovati drenovi štap i ubadao zmijoliku, zaduhan kolonu na izlomljenu okukama. Čelik se valjao k vrhovima, izvlačio repinu iz kamene prokletije. Ključao k zaboravljenom kožuhu. Smrt se selila na sjever. Valjala se klisurom. Htjela je gore. Trebalо joj je žete lačkog zamaha.

Selo je bolno, teško disalo. Žene su šapatom džukale na djecu: „Ustrijelilo te majci, kud perjaš“. Stišavale su se uz kajanje: „Kami mi u vilice“; prelazile u tepanje. „Dodji ja dove, neće majka“. A onda: „Dodji, zlotorga platno. Na dušmana se bilo. Puška mu srce spržila.“

Kletve su se nastavljale. Oticale i uvjek pricale: teške, sočne i obilate.

Dani su promicali. Ili: svanjivalo je i smrkavalо se. Snijeg pade kad mu se niko nije nadao. Potraja. Neizvjesnost takođe. Selo postade pravo nedodiste. A odlazilo ih je puno. Pritine se ukrstise: najgušće su do groblja.

Jedino poljice u selu procvjeta suvim, drvenim krstovima. Obilnijeg cvjetanja nije imalo.

Snježni obojici ostadoše po njemu: iskidanici, ispresijecani, izoputani.

Tišeg umiranja nije bilo, jer ga niko nije zapamtio a ni čuo. Da ga bilo znalo bi se. Ovdje se sve priča i prenosи.

Tu je tišina uvredljivo neobična. Ljudi su naučili da se nadviđuju s rijekom, gromom vjetrinama.

PETAR LUBARDA

BOJ NA KOSOVU

Pseći lavez obli i pomilova klisuru. Stravičan. Izazivački nekako. Preli se u strašljivo, zloslutno zavijanje i ugasi polako menjavajući. Jedna crna prilika izroni iz mraka i prekide svejednost. Na kraju sela se čulo naricanje. Prestaje li ono? Ovo je glasnije i prodornije.

Došljaka zora ne uhvati ni ovog puta. Bio je jedan od onih koji joj uvijek izmiču ispred nosa.

Dan se razli provajljom. Ispuni je, zali joj crna zjala.

Na preslu: nečemurna, smičurana starica okamenjena pruža ruku. Ne. Drži je pruženu. Ukočenu. Oni je pribavaču. Uzimaju je kao predmet koji treba dovesti ali ne i zadržati.

Bol nekada ne da oduška suzama. Zapeče ih u korijenu.

Kuća se pretvara u zaljuljani brod kuknjave i naricanja. Čuje se jedno potmolito, beskrajno, potapajuće: „Oj — ojoj — oj.“

Sjeća se: čvrst i runyat. Neotesan, a opet ljudski sin. Prijek. S čobanima se tukao. Tukao ih. Vuka je u toru za grkljan hvatao.

Da dotuće tišinu nastavlja: „Kad sam ga rodila, sva sam se prosula. Snagu mi je uzeo. Od tada mi je on snaga. Damo im život pa ga izgube. Ostajemo da pričamo naricanjem a znamo da ne čuju. Odlaze bespovratničići, a ognjišta treba sačuvati.“

Sjede crne. Čavke li su? Utvare li?

Plamičei se igraju i svjetlost titra po boginjavim zidovima. Čadjave verige u lagom njihanju rasčešljavaju vatrnu ognjištu. Bez žurbe. Pramen po pramen. Ona zmijski palaca i sikeč oko njih crvenkastim jezicima.

Sitna, čisla žena se sjeća: tražio ju je i zalamao joj ruke pri pozdravu.

Druga: jedna mu jatka...

Majka: ni tri ure hoda odavde. Zar njima na prag? Čije mu je pašće krv polokalo?

Mjesec kasno izadje. Hladna pomrčina se svila oko njih. Gaze je kao mutnu rijeku Duboka je svuda podjednako. Zore nema ni u povodu. Koraćaju krvudavom putljagom a ona se uvija i bježi. Oštri kamen razdire obuču. Zbijale su se a nijesu mogle u gomilu. Presahnu polako razgovor. Muk se ugnijezdi i zali vilice. Jezili oteče a on je nočas jedini mač. Najbritkije oružje.

Strah proklijia, razbukta se i uvriježi. Snažno i nerečeno.

Učini im se da su zvijezde desetkovane. Je li ih stalno manje? Ako je tako dočće?

Neće se sve ugasiti.

Pomjerale su se. Crna mrlja u neprozirnoj, skupčanoj pomrčini. Zakopća ih hladnoća koju tek sada osjetiše. Požuriše...

LJUBICA
DOŠLJA

Obmana

Kad uštu ruke od milovanja,
izgazim ružne slutnje.

Probude me.

Moje su ruke široko podignute.
Utrnule su od nemog dozivanja.

Čežnja

Moje su oči danas oltar.
Prinesi na njih žrtvu, sebe,
usreći me jednom grimasom osmeha
i prospi po meni laži vreline.

Biću zadovoljna. Više ne znam
šta je kontrast istini,
niti znam da li si i ti stvaran
ili si samo plod pustoši

Svejedno je, danas dodji,
moje su oči oltar.

Biću uz tebe

Ako te ljudi prognaju,
prosuću tabane po trnju
pa ču ti od krvavih iglica
napraviti odlikovanje,
napisaću na njemu da si najveći,
zadenuću ga u oblake
i uperiti u njega sve reflektore.
Ili, ako nećeš apostola, kazti,
biću cret i uvenuću umesto tebe.